

Dawda Stichting Gambia

Nieuwsbrief 45, juli 2023

Pellets van pinda doppen in Somita !!!!!

In juni waren we met onze technische ploeg in Gambia, Somita, met als missie: het maken van pellets voor de Mimimoto Cook Stooves, als onderdeel van het project Clean Cooking. Eerdere pogingen om deze productie op te starten bleven zonder succes, waarbij ook alle beperkingen door Covid ons parten speelden.

Deze nieuwsbrief heeft een andere opzet als jullie gewend zijn. We laten Toon Zondag, samen met Hans, onze technische mannen, aan het woord. Hij heeft zijn bevindingen op papier gezet.

Hierbij nog een kleine introductie bij zijn ervaringen.

Wat zijn pellets: Pellets zijn geperste korrels, gemaakt van reststromen zoals allerlei biomassa, snoeihout, zaagsel, houtspaanders, etc. Deze 'grondstoffen' worden, onder hoge druk, door een matrijs met gaten geperst. Door de hoge druk in de pers wordt er zoveel warmte ontwikkeld, dat de cellulose, aanwezig in de grondstoffen, ervoor zorgt dat een pellet kan geproduceerd worden zonder bindmiddel. Omdat de pellets zijn geperst onder hoge druk, ligt de energiewaarde zeer hoog (veel meer dan een blok hout !). De pellets zijn meestal 6 mm dik en hebben een lengte tussen 10 en 30 mm.

Ik hoef in de nieuwsbrief feitelijk niets te vertellen over de klimaatverandering, iedereen wordt hier dagelijks mee geconfronteerd. Ook tijdens ons bezoek werden we met de neus op de feiten gedrukt. Extreem heftige regenval en stormen veroorzaken in Gambia veel schade en overstromingen. Door de alsmaar verdere ontbossing blijft de erosie toenemen. Gebieden welke tot voor kort bebost waren zijn droge zandvlaktes geworden. In Gambia is de ontbossing grotendeels het gevolg van houtkap voor brandhout om te koken. Dit is het begin van een visuele cirkel. Goede grond is nodig om voedsel te kunnen verbouwen, maar om dit te bereiden moet er brandstof zijn. Dit is het begin van een bijna niet te stoppen keten. De gevolgen zijn groot, niet alleen voor het milieu, maar ook moet er steeds meer voedsel worden geïmporteerd, met alsmaar oplopende prijzen en steeds grotere afhankelijkheid van het buitenland.

Omdat in de stedelijk gebieden geen hout meer te vinden is, moet dit uit de binnenlanden komen, zoals uit ons dorp Somita, waardoor de ontbossing nog sneller gaat. Het probleem verschuift dus steeds verder het binnenland in.

In onze volgende nieuwsbrief doen we verslag van het Wilde Ganzen project, de Galdep tuin, het boomgaard project, waar men nu volop bezig is met het planten van de 800 citrus bomen. Kijk ook eens naar onze site, www.dawdasg.nl, met informatie over alle projecten in Somita.

Een weekje mee naar Gambia t.b.v. het opstarten pelletproductie, door Toon Zondag

Door een bijzonder toeval leerde ik Hans Elemans kennen. Gezellige handige kerel met mooie verhalen. Zo kwam daar ook het verhaal voorbij van zijn activiteiten voor de stichting Dawda Gambia. De verhalen over de moeilijkheden om pellets te persen t.b.v. de cookstoves kwamen bij mij (gepensioneerd techneut) duidelijk binnen. Beetje lezen over Gambia, Dawda Gambia Stichting, cookstove project en uiteraard pellets persen, maakte dat ik werd uitgenodigd een keer mee te gaan kijken naar een Nederlandse leverancier van de pelletpers apparatuur. Van het een kwam het ander en tijdens het testen van de nieuw gekochte pers bij Hans in de schuur met bijna het hele team erbij, is er gesproken of ik mee wilde naar Gambia om deze machine ter plaatse werkend te krijgen en het kunstje over te dragen aan de lokale bevolking. Ik heb ja gezegd, mits ik daar zeker ook een serieuze bijdrage kon leveren aan het project. Dit werd direct bevestigd. Met het team had ik al een aantal keren gesproken en geconcludeerd dat dit een bevlogen groep mensen was, die ook nog eens gezellig waren.

Ik had door de jaren heen wel wat Europese vakantie reisjes gehad en veel jaren geleden ook een paar low budget reizen naar Azië, maar Afrika was voor mij alleen bekend van krant en tv. Na het behalen van wat vaccinaties en een avondje met info uitwisselen over het verblijf te plaatse met Hans en Ilze, was ik er klaar voor. Woensdagmorgen 21-6-'23 om 04.25 u werd ik door mijn vrouw afgezet bij de Mac Donalds in Beuningen, waar ik werd opgehaald door Eric, Ton en Hans, voor een rechtstreekse vlucht Schiphol – Banjul (Gambia).

En dan kom je aan in Banjul, een heerlijk chaotisch overgeorganiseerd vliegveld, waar het echt heet is. Maar goed dat in de aanloop naar dit verblijf, Nederland ook al lekker warm was. Lekker relaxed kan ik mee met het gezelschap dat al vaak hier geweest is. Een gehuurde auto met airco staat klaar voor onze rit naar Somita. Dan volgt een rit waarbij we de eerste 10 km in file over een hele grote drukke langgerekte markt rijden, met elke 10 meter aan beide zijden een uitbater die zijn waren of expertise tot aan de auto aanbiedt. Tussen al die bedrijvigheid lopen er ook kleurig geklede vrouwen rond. Met een kind op de rug en mogelijk nog wat kg ballast op hun hoofd. Het lijkt alsof alles in slow-motion beweegt (ivm de warmte). Prachtig dit te ervaren, je komt ogen te kort. Na 10 km wordt het rustig en rijden we op 1 van de 2 geasfalteerde wegen van Gambia naar het oosten. Eén boven en één onder de rivier. Na 60 km gaat de zuidelijke weg midden door onze bestemming, Somita. We komen aan bij het Community Center, waar we hartelijk ontvangen worden door: Bakary, Omar en Alieu. Ieder een kamer met zeer degelijk hard bed, wc, douche, wastafel en ventilator. Een gezamenlijke ruimte waar we kunnen eten, praten enz. Tot slot de twee dames Fay en Caddy, die voor ons tussen de middag en s' avonds koken. Ontbijt verzorgen we zelf met vers gekocht brood of tapalapa en wat zoet.

Aansluitend op onze ontvangst is ook de eerste vergadering met Omar, Bakary en Alieu. Hierbij blijkt dat het er hartelijk aan toegaat, maar toch ook heel duidelijk hele serieuze en duidelijke vragen gesteld worden over de voortgang van de afgelopen periode met de verschillende projecten.

Op weg naar de loods waar onze pinda doppen liggen en de nieuwe pers staat, een paar 100 meter langs de grote weg bij het community center vandaan, blijkt hoe bekend de organisatie en met name Eric is bij de bevolking. Volop handen schudden, kennis maken, geweldig hartelijk allemaal. Ook de politie, Iman en dorpsoudste zijn contacten die bewust aangehaald worden. Bij de dorpsoudste, de Alkalo, gaan we dan bewust op audiëntie met Bakary als tolk erbij.

Hij is broze oude man in een mooie kamer maar goed geïnformeerd en kritisch. In de gesprekken die gevoerd worden met hem wordt ook duidelijk aangegeven, dat we de mensen nieuwe technieken leren en dat ze die moeten gebruiken om het dorp verder mee te ontwikkelen, ipv afreizen naar Europa.

De machine is goed aangekomen met alle losse delen nog netjes in de kist. Voorbereidingen voor plaatsing zijn nog niet helemaal klaar. Moet nog een betonnen vloertje gestort worden en we missen nog een zekering. Morgen moet dit klaar zijn. Discussie over het elektrisch aansluiten van de machine. De normen omtrent aansluiten van machines, zoals wij die in Europa kennen, zijn hier niet bekend.

ALS BEWIJS DAT HET OOK ANDERS KAN, worden we meegenomen naar een lokaal bedrijfje waar een paar elektrisch aangedreven machines draaien. Dit is ver buiten onze standaards, dus laten we het aansluiten van de pelletpers aan de lokale elektroman over.

S 'avonds nuttig ik mijn eerste Afrikaanse maaltijd. Smaakt prima. De ervaren Gambia gangers hebben al besloten vis en vleesloos te eten en weten uit ervaring dat de variatie 3 maaltijden betreft. Na de eerste ronde van 3 dagen ga je wel wat missen. De volgende dag wordt ik eerst meegenomen naar de lokale markt. Ook een project van de stichting. Hun keus voor geen vlees of vis, kan ik mij, nadat we over de markt gelopen zijn, wel mee verenigen.

Vloertje is "klaar" (we laten wel duidelijke onze sporen achter) en machine wordt onder grote lokale belangstelling door de elektro monteur aangesloten alsof het een grote magische truc betreft. Helaas nog zonder zekering. Na een paar uur: hij draait. HOERA.

Halve dag testen, maar nog geen goede pellets. Belasting van machine en vocht gehalte van de pinda doppen zijn de enige parameters, moeilijk. Na verloop van tijd hebben alle aanwezige (wij en veel lokalen mensen) wel ideeën voor de oplossing en er wordt dan ook in de wilde weg geëxperimenteerd, waar niets uitkomt.

Time-out voor overleg, proeven moeten systematisch worden uitgevoerd. Morgen verder.

S 'avonds zitten we samen op de compound in het donker naar de sterren te kijken. Overleg, praten over van alles, beetje lezen op een e-reader. Het is dan zaak de poort te sluiten, zodat de vele loslopende dieren, ezels, geiten, koeien niet de compound op komen. Het is ook zaak s 'avonds juist niet onder de mangoboom te gaan zitten. Vogels vreten dan van de mango's waardoor deze naar beneden vallen met het risico dat je vol geraakt wordt.

In je kamer is het heeeel warm, ramen open en ventilator maximaal maakt het draaglijk om te slapen. Maar dan moeten ze wel elektriciteit geregeld hebben. S 'nacht is de stroom uitgevallen om de simpele reden dat men niet vooraf voldoende kWh telefonisch heeft ingekocht.

De volgende dag systematisch begonnen met proeven, maar nog geen goede pellets. Ondertussen al regelmatig vastlopers die na demontage, zeer ambachtelijk (ruim 200 gaatjes openmaken met een boormachientje) moeten worden opgelost. Het opstarten van de machine geeft steeds vaker elektrische problemen. Via whatsapp met een bij mij bekende Nederlandse elektro monteur komen we erachter dat de schakelaar een maatje te klein is. Wordt ook weer opgelost door een heel veel grotere schakelaar te monteren. Dit probleem is definitief opgelost.

Onze werkplek waar we proberen pellets te maken ligt midden in het dorp langs de grote geasfalteerde hoofdweg en bij een van de water tappunten van het dorp. Ook staat daar een grote mangoboom met daaronder een grote tafel/bank gemaakt. Tijdens ons werk, hetgeen zeer stoffig, lawaaiig en heet is, moeten we regelmatig bijkomen. Uiteraard onder de mangoboom. Het is dan schitterend om de bedrijvigheid hier te zien. Vrouwen met kinderen op de rug komen water halen, allerlei hele volle busjes met een "conducteur" hangend aan de achterkant, stoppen langs de kant van de weg om mensen en dieren te laten in, uit of opstappen. Heel veel bagage en dieren: (geiten maar ook koeien) boven op de busjes. Vrachtwagens die langs komen. Soms lijkt alsof je langs een Europese weg staat, gezien de Europese opschriften op de auto's. Maar onder deze mangoboom vindt ook het werkoverleg en allerlei uitwisseling plaats. Zelfs slapen allerlei mensen op de tafel/bank onder die boom. Kortom een groot deel van het leven speelt zich hier onder die boom af.

Aan het eind van dag 3 beginnen we er vertrouwen in te krijgen dat het gaat lukken om pellets te maken. Naast pellets krijgen we ook veel gruis. In eerste instantie gooien we dit weg. Totdat iemand ons er op attendeert dat dit gebruikt kan worden als kunstmest. Het is organisch materiaal.

Af en toe trakteerden we ons zelf op een koel blikje fris. (het gekochte drinkwater waarvan we allemaal 10 liter gekocht hebben) werkt dorst lessend maar niet verkoelend, is inmiddels ongeveer 30 -35 graden warm.

Maar vandaag word ik verrast. Na een douch wordt ik meegenomen naar AbCa's Creeck Lodge. Verrassing, mooi luxe verblijf langs het water in het groen, met ook koud bier. Heerlijk.

Vannacht was er een flinke storm en heel veel water. De stroom was natuurlijk gelijk weg en als je dan wakker wordt in zo een verschrikkelijk krakend huis, bloed heet zonder draaiende ventilator en niets kan zien, is dat voor de eerste keer wel wat beangstigend. S 'morgens ook geen water dus niet douchen en geen wc spoelen. Geen stroom heeft voor mij ook voordelen, ook de Iman heeft stroom nodig om zijn verhaal te versterken.

Vanmorgen met goede moed begonnen, nadat we eerst hebben moeten wachten op stroom. Ondanks onze euforie van gisteren viel het resultaat tegen. Wat blijkt, er is een lager kapot gelopen. De keuze voor een totaal nieuwe machine (pers plus elektromotor) was o.a. omdat we dan gelijk reserve delen hebben van de oude machine (pers plus dieselmotor), althans dat dachten we. Het is een Chinese machine en die hebben de onhebbelijkheid om aan de lopende band veranderingen door te voeren waardoor onderdelen niet meer uitwisselbaar zijn. Dus de reserve delen passen niet. We besluiten een as aan laten passen bij de lokale smid. Mooie tekening gemaakt van onze wensen en wij met de aan te passen as onder de arm naar de smid.

Die laat direct alles vallen om ons te helpen. Echter met een tekening en of maten kan hij niets. Ze kunnen alleen iets op maat maken als ze het tegendeel erbij hebben. Dus ook dat moet naar de smid. Aftekenen vanuit het tegenproduct, een paar stukjes afslijpen en hier en daar weer wat oplossen. Op school leren de kinderen rekenen enz. maar getallen en tijd zijn hier een relatief begrip.

Ondertussen zitten we in de schaduw bij de smid, waar het ook een hangplek is voor andere mensen. Een aantal werknemers is bezig een aantal identieke spanten te maken voor in de bouw. (naast stenen wordt alleen ijzer voor ramen, deuren en dak gebruikt in de bouw) Het is prachtig te zien hoe door zeer intensief samen te werken, met minimale middelen, snel hele mooie identieke spanten worden gemaakt. Daar kunnen ze in Nederland nog wat van leren. Maar om nu een zonnebril te gebruiken als lasbril gaat mij wat te ver.

Ik had voor deze dagen bedacht dat ik echte werkschoenen met stalen neuzen zou dragen. Ik heb veel jaloerse blikken gehad van b.v. de lassers bij de smid die alles met blote voeten in teenslippertje deden. Het waren mijn enige schoenen daar, anders had ik ze achtergelaten. Maar het mooie is dus dat ondanks de geweldige tegenslag, dat de reserve delen niet pasten, was het voor mijn Afrika beleving een geweldige middag bij de smid.

Inmiddels hebben we 2 vaste lokale medewerkers die het straks alleen moeten kunnen als wij weer naar huis zijn. We proberen ze alles te laten ervaren en ze steeds meer los te laten. Ze zijn zeer gewillig om het te leren en creatief in oplossen van problemen. Aan het eind van de dag hebben we gezamenlijk een serieuze zak pellets gemaakt van goede kwaliteit. We kunnen nu gaan denken over uitleveren van de cookstoves aan de bevolking. Besloten wordt slecht 7 cookstoves uit te leveren, ivm de maximale productie capaciteit van deze machine. Een "ceremonie" hiervoor wordt voorbereid.

De volgende dag serieus productie draaien, wij doen zo weinig mogelijk. Onze vaste lokale medewerkers moeten het in principe alleen kunnen. Wij kijken alleen mee en geven hier en daar wat aanwijzingen. Met name het feit dat ze de machine maximaal moeten belasten door een voldoende grote stroom doppen toe te voeren om optimale pellets te krijgen, is moeilijk. Ze zijn bang iets kapot te maken.

Ik word meegenomen naar de keuken van de burens en krijg uitleg bij de traditionele manier van koken. De vrouwen, vaak met een kind op de rug of in buurt, verblijven een groot deel van hun tijd in de "keuken" terwijl daar een vuurtje brandt dat verschrikkelijk walmt. De binnenzijde van de keuken is helemaal zwart geblakerd. Ik ben bang dat de longen er ongeveer hetzelfde uitzien. (de cookstoves walmen niet en hebben een nagenoeg 100 % verbranding)

S 'avonds gaan we ook nog achter Somita kijken. Hier was vroeger (2 jaar geleden) nog bos, hetgeen zover als het oog reikt, nu gekapt is t.b.v. brandstof voor het koken. Ook zijn er grote zwart geblakerde plaatsen waar houtskool wordt gemaakt.

Op het kale terrein zijn een paar woningen in aanbouw. Deze woningen worden nog gemaakt van soort beton stenen die ter plaatse gemaakt worden. Door allerlei omstandigheden zijn de bouwkosten hier een factor 2 gestegen dus ook cement. Daardoor wordt weer vaak terug gegrepen op bouwen met klei blokken. Hiervoor geldt dat als het water niet voldoende gekeerd wordt, het huis wegspoelt.

S 'avonds nog flink gediscussieerd over de stand van zaken tot nu toe. Het proces van pellets maken is instabiel en de machine is van zeer matige kwaliteit. We hebben aangetoond dat je met een dergelijke machine pellets kan maken van pindadoppen. Dat je deze pellets met een hoog rendement kunt stoken in de cookstove. Dat de lokale mensen in staat zijn die pellets te maken met deze machine. Dit samen is belangrijke stap in het traject dat heel Gambia naar clean cooking moet. Maar nu moet er snel opgeschaald worden naar een betrouwbaardere machine met een veel grotere productie. Want de noodzaak van de hele project is je binnen dagje Gambia helemaal duidelijk. Wordt vervolgd.

Een aantal cookstoves wordt schoongemaakt en opgeladen. Er zijn 7 mensen geselecteerd die een cookstove aangeboden krijgen. (overigens moeten ze die in termijnen betalen). Aan het eind van de dag melden ze zich en nemen plaats op de klaar gezette stoelen en wachten rustig af.

De eerste krijgt Amy, een van de 2 vrouwen in het Gambiaans parlement. Ze woont in Somita. Bakary de lokale projectleider houdt een praatje over de voordelen en één van onze kookdames demonstreert de werking van de cookstove. Ook de voorzitter van de VDC (dorpsraad) houdt een praatje, helaas zonder ondertiteling. Kwam erop neer dat ze heel dankbaar zijn.

Tijdens deze ceremonie gebeurd er nog iets bijzonders. We horen plotseling een harde klap. Alle Nederlanders lopen naar de straat om te kijken wat er gebeurd is. We vermoeden allemaal een ongeluk. Wat blijkt, er is een geit aangereden. Die wordt heel snel uit zijn lijden verlost. Tegelijk zie je dat een andere geit op een paar meter afstand gedekt wordt. Voor vervanging wordt direct gezorgd. Maar het zijn alleen de Nederlanders die reageerde op de klap, de rest bleef rustig zitten.

De volgende dag hebben we nog een tijdje pellets gemaakt en een soort overdracht gedaan naar onze 2 vaste lokale medewerkers. O.a. de benodigde machine onderhoud handelingen en verkrijgbaarheid van reserve delen is uitgelegd. Rond 13.00 zijn we gestopt, want over 2 dagen is het islamitisch offerfeest, dus iedereen is al aan het afbouwen.

S' middags hebben we nog een rondje langs de verschillende projecten gedaan, zoals de clinic en de lagere school voor 700 kinderen, helaas de lessen waren al gestopt ivm naderend feest.

De Galdep tuin. Oorspronkelijk 20 stuks aangelegd door heel Gambia door een derde partij, als moestuinen voor de vrouwen van Gambia. Door fouten in het ontwerp en uitvoering is dit project mislukt. De tuin bij Somita wordt nu omgebouwd naar een sinaasappel plantage. Hierbij kan een groot gedeelte van de oorspronkelijke tuin inventaris worden hergebruikt.

Zoutwinning en mangrove bos

Ivm het naderende feest, Tobaski, offerfeest, moeten we vroeg weer richting vliegveld, alles is vroeg gesloten.

Een vergelijkbare reis als op de heenreis, alleen nu nog de dynamiek erbij van het naderende offerfeest. Heel veel geiten of rammen gezien, die niet lang meer te leven hadden.

De laatste middag zijn we verbleven in een luxe resort aan de kust. Hier hebben we gegeten, gerust, gelezen en zelfs gezwommen. S 'nachts zijn we met een taxi naar het vliegveld gebracht vanwaar we eerst naar Casablanca gebracht werden en 5 uur na aankomst doorgereisd naar Schiphol.

Ondanks dat we best wat tegenslagen hebben gehad en ondanks dat het soms best wel afzien was gezien de hoge temperatuur, beperkte voorzieningen en regelmatig flink aanpakken, was voor mij deze Afrika ervaring geweldig.

Voor mij was ook bijzonder dat, ook al heb je je ingelezen en volg je de actualiteiten, het live ervaren maakt dat je toch heel anders naar Gambia/Afrika gaat kijken.

Het project en de stichting Dawda Gambia zijn voor deze kleine gemeenschap meer dan die vaak genoemde druppel op een gloeiende plaat.

Tot slot voor mijn collega reizigers, het was erg gezellig en jullie hebben je best gedaan mij het maximale te laten zien en beleven. Dank jullie wel.

Einde

Mochten jullie onze projecten willen ondersteunen, dan kan op rekening NL53ABNA0561525234, t.n.v. Dawda Stichting Gambia. Onze stichting heeft de ANBI-status, waardoor giften binnen de fiscale spelregels aftrekbaar zijn. Bedankt en we hopen ook dat jullie de mensen in Somita ook in de toekomst willen blijven steunen.

eric@corstjens.nu / dawdasg@gmail.com / WWW.DAWDASG.NL .

tel.nr.: 06 37470520

Eric en Mariëtte Corstjens,

Peter Janssen en Frank Lamers.

